

ба автореферати диссертатсияи Расулзода Сорбон Пирмад дар мавзӯи “Заминаҳои методи таълими равиявии биология дар синфи 10 ва 11-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02 – назария ва усули омӯзишу парвариш (биология) пешниҳод гардидааст.

Дар раванди омӯзиши мероси педагогӣ ва роҳҳои таърихӣ рушди педагогикаи халқи тоҷик қайд карда мешавад, ки таълимоти равиявӣ ва тафриқавӣ таърихӣ хеле қадимаи худро дорад. Ҳамин тавр, хонандагонро дар соҳаҳои мухталиф, аз қабали фалсафа, дорусозӣ, математика, астрономия, адабиёт ва ғайра омӯзиш меоданд. Омӯзгорон дар раванди таълиму тарбия, қобилиятҳо ва малақаҳо, шавқу ҳаваси ҳар як хонандаро ба инобат мегирифтанд ва дар алоҳидагӣ ба онҳо вазифаҳои фардӣ дода мешуданд.

Вале хангоми ташкили таълими равиявӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ватанӣ дар бисёр маврид таълимоти назариявӣ, методологӣ ва таҷрибаи мавҷуда ба назар гирифта нашудааст. Бинобар ин, дар солҳои гузашта, таълими равиявӣ ва омӯзиши амиқи фанҳо боиси афзудани ҳаҷми донишҳо мегардид. Қобилиятҳо ва малақаҳои хонандагон яктарафа инкишоф меёфт ва онҳо барои азхудкунии фанҳои ғайрисоҳавӣ шавқу рағбати зиёд надоштанд.

Феълан як қатор тафовутҳо байни ҷанбаҳои муҳими ҷараёни таълимӣ ба вуҷуд омадаанд: яқум, бо сабабе ки дар кишвар шароитҳои илмӣ, техникӣ, иқтимоӣ ва иқтисодӣ ва экологӣ тағйир ёфтаанд, ки ин ба тағйир ёфтани мундариҷа ва сохтори раванди таълим дар фанҳои биологӣ сабаб шуд, дуҷум, масъалаҳои таълими равиявии (соҳавӣ) биологии хонандагон ба таври қофӣ қорқард нашудаанд ва ғайраҳо сабаби интиҳоб ва таҳқиқи мавзӯи “Заминаҳои методи таълими равиявии биология дар синфҳои 10 ва 11-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз ҷониби унвонҷӯ гардидааст.

Объекти таҳқиқоти унвонҷӯ раванди таълими равиявии соҳаи химия ва биология барои хонандагони синфҳои болоии (10 ва 11) муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ № 13 ва хонандагони литсейи № 1 ш. Бохтар, гимназияи № 1 ш. Кӯлоби вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Предмети таҳқиқот заминаҳои методи таълими равиявии биология дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мебошад.

Мақсади таҳқиқот дарёфти тадбирҳои самарабахш барои баланд бардоштани муваффақиятнокии таълими равиявӣ фанҳои биология барои хонандагони синфҳои 10 ва 11 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мебошад.

Навгони илмӣ таҳқиқот аз он иборат аст, ки дар он бори аввал:

– аҳамият ва маънои ҷунби мафҳумҳои педагогӣ, ҳамчун "таълими равиявии биология", "курсҳои интиҳобии биология" муайян карда шуда,

дар сатҳи назариявӣ амсилаи самарабахши таълими хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ вобаста ба таълими равиявии соҳаи химия ва биология таҳия карда шуд;

– нақшаи намунавии таълим дар равияи табиӣ ва математикии соҳаи химия ва биология дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ пешниҳод карда шуд.

– мафҳумҳои асосӣ вобаста ба равия ва соҳаи интихоб намудаи хонандагон таҳия, амиқ ва мушаххас гардида, намудҳо, усулҳо ва воситаҳои фардиқунонии таълими соҳаи химия ва биология муайян карда шуданд.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст, ки дар 186 саҳифаи чопи компютерӣ, аз ҷумла 19 ҷадвал ва 7 расм пешкаш карда шудааст. Рӯйхати адабиёт 174 номгӯро дар бар мегирад.

Дар асоси натиҷаҳои бадастомада аз таҳқиқот муаллиф тавсия медиҳад, ки:

– таҳияи барномаи рушди муассисаҳои таҳсилот бо назардошти хусусиятҳо ва мониторинги дастрасии иттилоот, ки ба рушди раванди таълиму тарбия дар шароити таълими равиявии биология мусоидат менамояд;

– вақти он расидааст, ки дар ҷумҳурӣ вариантҳои гуногуни нақшаву барномаҳои таълими алтернативӣ бо мақсади таълими равиявӣ, инкишофи мушаххасу ҳаматарафаи фанҳои таълимӣ бо интихоби ихтисоси хонандагон барои дохилшавӣ ба МТОК ва муассисаҳои дигари таҳсилоти миёнаи касбӣ ва техникумҳо таҳия карда шаванд;

– зарур аст, ки муносибати омӯзгорон, методистҳо, директорҳои МТМУ ва муовинони онҳо бо таълими равиявӣ тағйир дода шавад, зеро, аз як тараф, аксари омӯзгорон дар таълими равиявӣ имкониятҳои навро дар таълими босифат мебинанд, аз тарафи дигар, онҳо бо баъзе мушкилот дучор омада, аз ташкили таълими равиявӣ даст мекашанд;

– меъёрҳои интихоби мазмуни таҳсилот бояд ба талаботи қобилиятҳои хонандагон ҷавобгӯ буда, ба талаботҳои ҷомеа ва стандартҳои ҷаҳонии маориф мувофиқат кунанд;

– дар кафедраҳои методикаи донишгоҳҳо, ки омӯзгорони ояндаро омода месозанд, нақшаи методикаи махсуси оmodасозии донишҷӯёнро барои кор аз рӯи самтҳои гуногун дар асоси курсҳои мувофиқ татбиқ кардан мумкин аст. Ин масъала, инчунин, бояд зимни омӯзиши илмҳои психологӣ, педагогӣ, химиявӣ – биологӣ, физикӣ – математикӣ ва ҷамъиятӣ – инсоншиносӣ ба ҳисоб гирифта шавад;

Хулосаҳои асосии таҳқиқоти Расулзода С.П. далелнок буда, бо миқдори калони маводи назариявӣ ва амалӣ тақвият дода шудаанд. Натиҷаҳои аз ҷониби унвонҷӯ бадастомада имкон медиҳанд, ки дар бораи ихтисоснокии баланди муаллиф хулоса баровард.

Автореферат ва интишорот мухтавои рисоларо пурра инъикос менамоянд.

Аз рӯи натиҷаҳои таҳқиқот дар маҷаллаҳои илмӣ дар рӯйхати ҚОА –и дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҚОА – и Вазорати маориф ва илми Федератсияи Россия тасдиқ гардида 6 мақолаи илмӣ ба ҷоп расонида шуданд.

Тартиб ва танзими автореферати диссертатсияи унвонҷӯ ба талаботи ҚОА- и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра мутобиқ буда, диссертатсияи Расулзода Сорбон Пирмад дар мавзӯи “Заминаҳои методи таълими равиҷии биология дар синфҳои 10 ва 11-и муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои ҳимоя дар Шӯрои диссертатсионии назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02 – назария ва усули омӯзишу парвариш (биология) тавсия карда мешавад.

Мудирӣ кафедраи “Риёзӣ - иқтисодӣ”
н.и.п. Табаров С.Р.
26. 08. 2019.

Имзои н.и.п. – ро тасдиқ мекунам
Сардори шӯбаи кадрҳо
ва корҳои махсуси ДЭТ
Равшанова М.А.

